

Luftforsvarets skolesenter Kjevik

1946-2025

Du var en bærebjelke innen utdanning i Luftforsvaret.
Vi mistet deg mens du ennå hadde så mye mer å gi.

Høyt aktet og dypt savnet.

Kjevikfakta var fra november 2015 til desember 2020 et informasjonstiltak etablert av de lokale arbeidstakerorganisasjonene ved Luftforsvarets skolesenter på Kjevik.

Kjevikfakta ble etablert for å gi Stortinget bredest mulig underlag for å behandle endringer i Luftforsvarets (fly)tekniske utdanning og utviklingen av Luftforsvarets virksomhet på Kjevik.

kjevikfakta.no

Høyt aktet og dypt savnet

Som en funksjon av Stortingets tilslutning til privatisering i Prop. 151 S (2015-2016), har kapasiteten for å utdanne flyteknikere til Luftforsvarets blitt redusert. Dette skjer i en fase der utdanningskapasiteten burde blitt økt. Forut for Prop. 151 S (2015-2016) utdannet Luftforsvarets skolesenter tilstrekkelig med (fly)teknikere, med riktig kvalitet, til å dekke Luftforsvarets etterspørsel. Stortinget har nå vedtatt Prop. 14 S (2020-2021) uten å vise tydelig politisk vilje til å snarlig adressere privatiseringen av flytekniker utdanning.

Kapasitetsutfordringen var en situasjon Stortinget gikk inn i med åpne øyne i 2016, igjennom tilslutningen til at flytekniker grunnutdanningen ble åpnet for privatisering og øvrig (fly)teknisk utdanning skulle desentraliseres. Tilslutningen kom til tross for at Luftforsvaret (2013), Forsvarssjefens fagmilitære råd (2015) og arbeidstakerorganisasjonene (2016) anbefalte å holde utdanningen samlet internt i Luftforsvaret.

Arbeidstakerorganisasjonene har fram til nå gitt Stortinget omfattende oppdatering rundt de negative effektene privatiseringen har påført flyteknisk grunnutdanning. Prop. 14 S (2020-2021) åpner for at også (fly)teknisk typeutdanning kan privatiseres, men det eneste Stortinget klarer å enes om er: (Vedtak XIX) «Stortinget ber regjeringen avklare konsekvensene knyttet til økonomi, arbeidsmiljø og beredskap som følge av konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret.» (Vedtak XX) «Stortinget ber regjeringen innen 2022 legge fram en utredning om bruk av ikke-militært ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.»

En militær (fly)tekniker, akkurat som en militær instruktør for (fly)teknisk utdanning, er utdannet i militære ferdigheter, krigens folkerett og har et militært verdisyn. Det er ikke behov for å utrede om den militære (fly)teknikeren er et legitimt militært mål. Militære (fly)teknikere er styrkedisponert og er gripbare iht. Norges behov i krise og krig. Militære (fly)teknikere er et grunnfjell i Luftforsvarets evne til å utøve luftmakt. Luftforsvarets militære (fly)tekniker utdannes på Luftforsvarets skolesenter.

Fordi Luftforsvaret er satt i en vanskelig situasjon, har arbeidstakerorganisasjonene vært med å ta ansvar: For å sikre at Luftforsvaret får tilført tilstrekkelig med flyteknikere, er det inngått en særavtale med unntak fra kravene i statsansatteloven om fast ansettelse, slik at Luftforsvaret fra høsten 2020 kan leie inn personell for å utdanne flyteknikere.

Informasjonstiltaket Kjevikfakta ble etablert av arbeidstakerorganisasjonene ved Luftforsvarets skolesenter Kjevik i november 2015. Sammen med ordfører i Kristiansand, Agders representanter på Stortinget, Region Kristiansand, samt et bredt politisk miljø i og rundt Kristiansand ble det i 2015 og 2016 jobbet utrettelig for at Stortinget skulle få best mulig underlag for å treffe avgjørelsen rundt Luftforsvarets skolesenter Kjevik. Arbeidet fortsatte med lavere intensitet fra 2017 og ut 2020.

Det er nå naturlig å avvikle Kjevikfakta. Vi retter en stor takk til alle som har jobbet med samme mål.

Prop. 14 S (2020-2021)

I Utenriks- og forsvarskomiteens Innst. 87 S (2020-2021) har opposisjonspartiene anført merknader rundt Forsvarets bemanningssituasjon, og bekymring for konkurranseutsetting og såkalte «strategiske samarbeid». Som eksempel på dette brukes konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret, hvor det vises til at kvaliteten har gått ned og at departementet ikke klarer å framlegge troverdige anslag som gjør rede for de eventuelle kostnadsbesparelsene. Utsetting av renhold, transport, kantinedrift og IKT-tjenester trekkes frem som uavklart i krisesituasjoner.

To av innstillingens mindretallsforslag er: (forslag 7) Stortinget ber regjeringen fryse samtlige prosesser for konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte 'strategiske samarbeid' i forsvarssektoren inntil Stortinget har blitt forelagt en utredning om bruk av ikke-militære ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål. (forslag 37) Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak som gjør rede for omfanget av konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte «strategiske samarbeid» med sikte på en tilbakeføring til Forsvaret.

Posisjonspartiene i Utenriks- og forsvarskomiteen har ingen tilsvarende merknader, men stiller seg sammen med en samlet komite bak tilrådingen (råd XX) «Stortinget ber regjeringen innen 2022 legge fram en utredning om bruk av ikke-militært ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.» Opposisjonspartiene tilrår (råd XIX) «Stortinget ber regjeringen avklare konsekvensene knyttet til økonomi, arbeidsmiljø og beredskap som følge av konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret.»

*Er det slik at regjeringen, med tilslutning fra Stortinget, bygger ned Luftforsvarets eget utdanningssystem for å styrke norsk (forsvars)industri og tjenesteytende sektor?
-- Kjevikfakta, spørsmål til forsvarsministeren og Stortinget (4. november 2019).*

Forsvarssjef og Luftforsvarets ledere har de siste årene jevnlig blitt sitert i media på at Luftforsvaret er i en krevende situasjon mhp. flyteknikere. Ingen av partiene i Utenriks- og forsvarskomiteen uttrykker merknader til at innretningen til (fly)teknisk utdanning i Prop. 151 S (2015-2016) har rasert utdanningen av flyteknikere til Luftforsvaret. Innretningen i Prop. 151 S (2015-2016) bygger på sivil utsetting av grunnleggende teknisk utdanning. I Prop. 14 S (2020-2021) vil regjeringen at også typeutdanning av (fly)teknikere skal kunne utsettes. Ingen av partiene i Utenriks- og forsvarskomiteen har spesifikke merknader til utsetting av typeutdanning i lys av den allerede krevende situasjonen for utdanning av (fly)teknikere.

En militær (fly)tekniker, akkurat som en militær instruktør for (fly)teknisk utdanning, er utdannet i militære ferdigheter, krigens folkerett og har et militært verdisyn. Det er ikke behov for å utrede om den militære (fly)teknikeren er et legitimt militært mål. Militære (fly)teknikere er styrkedisponert og er gripbare iht. Norges behov i krise og krig. Militære (fly)teknikere er et grunnfjell i Luftforsvarets evne til å utøve luftmakt. Luftforsvarets militære (fly)tekniker utdannes på Luftforsvarets skolesenter.

Historisk

Det som har skjedd i kjølvannet av Prop. 151 S (2015-2016), er at Luftforsvarets utdanningskapasitet for (fly)teknikere har kollapset. Dette må ikke forveksles med at Luftforsvaret over lengre tid ikke har beholdt tilstrekkelig med (fly)teknikere i produksjon etter at de er ferdig med plikttjenesten etter utdanningen. Med all faglig forankret informasjon som har vært tilgjengelig for Stortinget, er det vanskelig å se krisen i utdanning av (fly)teknikere som noe annet enn en villet politisk utvikling.

- **2012, langtidsplan fra Arbeiderparti ledet regjering.** Stortinget har ikke spesifikke merknader til «Grunnleggende teknisk utdanning bør i fremtiden i større grad gjennomføres i felles regi i Forsvaret eller i det sivile markedet.» Derimot: «Komiteen gir sin tilslutning til at det vurderes en ny innretning på utdanning og kompetanseutvikling i Luftforsvaret, (...)»
- **2013, Luftforsvarets utredning.** Sterke faglig forankrede frarådnings mot å overføre utdanning til det sivile markedet.
- **2015, Forsvarssjefens fagmilitære råd.** anbefaler å holde Luftforsvarets tekniske utdanning samlet i et skolesenter: «Befalsskolen og teknisk utdanning ved Kjevik flyttes til Værnes for å danne et skolesenter sammen med Luftforsvarets flytaktiske skole, Seleksjonssenteret og Baseforsvarstaktisk skole.»
- **2016, langtidsplan fra Høyre ledet regjering.** Bredt forlik mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, samt støtte fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti for å endre Luftforsvarets tekniske utdanning. Stortinget har ikke spesifikke merknader til «Dette må ses i sammenheng med mulig sivil utsetting av grunnleggende teknisk utdanning, hvordan man kan søke synergier internt i Forsvaret og hvordan spesialisert utdanning kan samlokaliseres med våpensystemene ute på basene.»
- **2020, langtidsplan fra Høyre ledet regjering.** Stortinget har ikke spesifikke merknader til «En annen måte å øke tilgangen til relevant kompetanse på er å oppfordre industrien til å tilby utdanning. Dette kan for eksempel være teknisk typekurs på materiell, etter modell av materielloplæring på luftvern som allerede gjennomføres av industrien i dag.»

Økonomigevinsten i det brede forliket i 2016 bygger bla. på at studenter med grunnleggende teknisk utdanning rekrutteres fra de sivile fagskolene. Det har vært umulig å rekruttere tilstrekkelig fra denne studentmassen til å dekke Luftforsvarets behov — hverken forut for eller etter Stortingets tilslutning til Prop. 151 S (2015-2016).

Økonomigevinsten i det brede forliket i 2016 bygger også på «Værnes har betydelig ledig kapasitet i dag.». Værnes har ikke betydelig ledig kapasitet eller riktig kvalitet på den tilgjengelige kapasitet — hverken forut for eller etter Stortingets tilslutning til Prop. 151 S (2015-2016).

Om framtiden

Informasjonen Kjevikfakta har gitt har vært forankret i fakta og kvalitetsikret etter beste evne. De fleste som spår om fremtiden tar feil, men vi avslutter vår faktabaserte informasjonskampanje med å spekulere i utviklingstrekk som er mulig innenfor rammene av de siste langtidsplanene.

Teknisk utdanning i Forsvaret faller inn under kategorien fag- og funksjonutdanning. Luftforsvaret opererer hovedsaklig fra statiske baser i både fred og krise/krig. Dette muliggjør etablering av sivile støttefunksjoner både utenfor gjerdet og innenfor. Kanskje er det dette mulighetsrommet som nå gir økende grad av strategisk samarbeid mellom Luftforsvaret og industrien, samt med andre tjenesteytere. På sikt kan både militære flytekniker og utdanning av flyteknikeren erstattes av sivile kapasiteter. En av Luftforsvarets kjerneoppgaver er å fly flyene og det meste av den øvrige aktiviteten rundt flyene kan da defineres som støttefunksjoner. Med den forståelsen vi ansatte har for kompleksiteten innen utdanning til, og gjennomføring av, (fly)teknisk vedlikehold ser vi mange utfordringer. Dette er nok utfordringer som allerede er løst i målbildene for fremtidens forsvar. Med definisjonsmakt kan sivile støttefunksjoner i Luftforsvaret etter hvert utropes til suksess og da blir det lettere å gjennomføre samme transformasjon i Sjøforsvaret og Hæren.

Annen fag- og funksjonutdanning inkluderer i Luftforsvaret bla. utdanning til vakthold og sikringstjeneste, brannvern og havaritjeneste, samt sanitetsutdanning. Mange baser har flere lag med forskjellig sikkerhet og det er fullt mulig å bemanne ytre sikkerhetslag med personell fra sivile sikkerhetsfirma og overvåkningssystemer, noe som reduserer behovet for utdanning i Luftforsvaret betraktelig. Indre sikkerhetslag vil nok bli bemannet med forsvarets eget vaktpersonell som er

trenet i våpenbruk og andre militære ferdigheter. Gjøres samme transformasjon i alle forsvarsgrenene, vil det antageligvis kun bli behov for en felles skole for militært vakthold og sikringstjeneste personell. Skoler for flere forsvarsgrener legges normalt til største bruker. Sett i lys av en «målrettet satsing for bedre sivil-militær samhandling innenfor personellområdet», ref. Prop. 14 S (2020–2021), fremstår det råflott å drive med sanitetsutdanning i Forsvaret, når vi kan bruke medisinstudenter under sivil utdanning i deres førstegangstjeneste. På de baser hvor Forsvaret deler flyoperativ aktivitet med Avinor, vil det være naturlig å kjøpe brannvern/havaritjeneste av Avinor eller deres underleverandør. Privatiseringene nevnt over, sammen med en rekke andre mulige privatiseringer, vil kunne redusere behovet for fag- og funksjonutdannet personell betraktelig.

Nivådannende utdanning er den andre hovedkategorien innen utdanning. Sterkt forenklet kan man si at nivådannende gir mulighet til å «klatre i gradene». Dette gjelder fra sivil til soldat under førstegangstjenesten og for militært ansatte i deres karriereløp. Nå som Ordning for militært tilsatt (OMT) er etablert skal militært ansatte sjablongmessig fordeles på 30% offiserer og 70% other ranks (OR). Førstnevnte er ledere og generalister, sistnevnte er spesialister innen fag og funksjon. OR har sersjantgradsnivå og tilsvarende grader i Sjøforsvaret. De tre grenvise krigsskolene utdanner offiserene og personell til de øverste gradnivåene innen other ranks. Militær offisersutdanning er i økende grad basert på sivil høyere utdanning. Tar man utgangspunkt i en kraftig reduksjon av OR-korpset som en funksjon av reduserte oppgaver innen fag og funksjon er det ikke vanskelig å se for seg en felles kombinert rekruttskole og OR-skole lagt til største bruker og en felles krigsskole lokalisert der det er best integrasjon med det sivile høyskole systemet.

For å tilfredsstille krav til kvalitet og tilgjengelighet innenfor en akseptabel kostnadsramme, kan det synes nødvendig å ha utdanningen innen egen organisasjon. (...) Kjøp av utdanning er dyrt, uforutsigbart og leveres med en kvalitet som i mange tilfeller er vanskelig å dokumentere. (...) For perioden fram mot 2025 kan det synes helt nødvendig å skjerme dagens utdanningsvirksomhet for å opprettholde evnen til å regenerere kompetanse som går tapt underveis, samt å bygge opp nye organisasjoner med personell og riktig kompetanse.

-- Fra anbefalingen i utredningen LUFTFORSVARETS TEKNISKE UTDANNING I DAG OG FOR FREMTIDEN (2013) som ble utarbeidet til Forsvarsdepartementet igjennom et oppdrag i Iverksettingsbrevet i 2012.

Stortinget har begynt en privatisering av Forsvaret, til tross for tydelige militærfaglige innvendinger. Får vi et billigere forsvar i fremtiden med utstrakt bruk av privatisering? Nepe. Vil Forsvaret i fremtiden kun ha militært ansatte i den «spisse enden», mens resten er privatisert? Vil et sterkt privatisert Forsvar fungere i krise eller krig?

Websiden kjevikfakta.no blir vedlikeholdt, men uten å bli tilført nytt innhold, i tiden fremover og avvikles senest ett år etter at Luftforsvaret har avsluttet sin virksomhet på Kjevik. Våre kanaler i sosiale media blir avviklet innen utløpet av 2020. Takk til alle som har engasjert seg med innspill, delinger og likes.

Kjevik 2. desember 2020.

Befalets Fellesorganisasjon
Norges offisers- og spesialistforbund
Norsk Tjenestemannslag Forsvar
Parat forsvar